

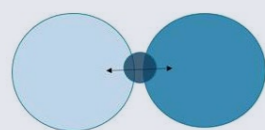
Integratieve leeromgevingen op de grens van school en werk

Hoe verbind je school en de werkplek goed met elkaar? Dat is in het beroepsonderwijs de permanente uitdaging. Op de grens tussen school en werkplek zijn veel verschillende leeromgevingen te vinden zoals werkpleksimulaties, regionale leeromgevingen en hybride leeromgevingen, waarin werken en leren stevig met elkaar worden verbonden. Inmiddels is steeds meer bekend over het ontwerpen van leeromgevingen op de school-werkgrens. Onderbelicht is wat de onderscheidende kenmerken zijn tussen deze verschillende leeromgevingen en welke afwegingen een rol spelen tijdens het ontwerpproces. Hiernaar wordt door Erica Bouw bij de Open Universiteit en het Lectoraat Beroepsonderwijs (Hogeschool Utrecht) promotieonderzoek gedaan, met als promotor Elly de Bruijn en copromotor Ilya Zitter. [ERICA BOUW, ILYA ZITTER & ELLY DE BRUIJN](#)

Uit het promotieonderzoek tot nog toe is naar voren gekomen dat leeromgevingen op de grens school-werkplek kunnen worden ingedeeld in drie categorieën op basis van de manier waarop er *verbinding* wordt gemaakt tussen school en werk.

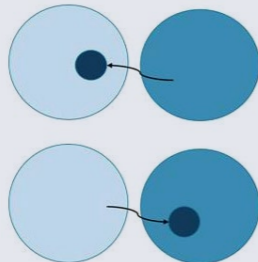
1) *Ontwerp van leeromgeving gebaseerd op afstemming*: een ontwerp waarbij studenten heen en weer bewegen tussen de afzonderlijke contexten

1. Ontwerp gebaseerd op afstemming

2) *Ontwerp van leeromgeving gebaseerd op incorporatie*: een ontwerp waarbij een deel van de schoolse context wordt geïncorporeerd op de werkplek of andersom. Als deelaspec-

2. Ontwerp gebaseerd op incorporatie

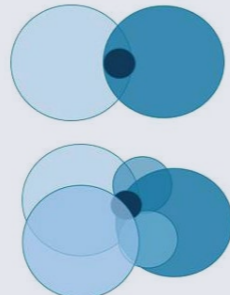
ten van werk naar school worden gebracht, kunnen studenten bijvoorbeeld deeltaken van het beroep oefenen in een gesimuleerde setting of leren omgaan met klanten uit de praktijk. Als deelaspecten van school naar werk worden gebracht, kunnen studenten op de werkplek theorieonderwijs volgen of begeleid oefenen met beroepshandelingen.

3) *Ontwerp van leeromgeving gebaseerd op hybridisering*: een ontwerp waarbij school en werk zodanig samenkomen dat een deel van beide praktijken transformeert tot één geïntegreerde leeromgeving, met kenmerken van zowel school als de beroepspraktijk. In deze leeromgevingen is continu afwisseling tussen school-gerichte en werk-gerichte taken en krijgen studenten te maken met alle verschillende aspecten van het werk.

1. ONTWERPCATEGORIEËN

Ontwerpen die zijn gebaseerd op afstemming lijken het meest op 'klassieke' vormen van beroepspraktijk-

3. Ontwerp gebaseerd op hybridisering

vorming (BPV). Ontwerpen gebaseerd op incorporatie en hybridisering zijn integratiever van aard, daar worden school en werkplek sterker met elkaar verbonden en wordt intensiever samengewerkt tussen beiden.

Een mooi voorbeeld van een integratieve leeromgeving die midden in de samenleving staat zijn de Fieldlabs in Amsterdam waar intensief aan wordt gewerkt vanuit de Leermeesters i.s.m. lectoraat Beroepsonderwijs, beide partners in de Hybride alliantie. Deze Fieldlabs zijn recent door Minister De Jonge van Volksgezondheid, Welzijn en Sport in een brief aan de Tweede Kamer over de situatie op de arbeidsmarkt, benoemd als 'good practice': 'Bijvoorbeeld de zogenaamde «field labs», een gezamenlijk initiatief van onder meer Cordaan, Amstelring, ROC van Amsterdam, ROC Flevoland en ROC TOP en werkgeversvereniging SIGRA.

HET ONTWERPEN VAN LEEROMGEVINGEN OP DE SCHOOL-WERKGRENS

Om in de toekomst te kunnen voldoen aan de zorgbehoefte van de cliënt, is in samenwerking met de zorg, onderwijs, overheid en bedrijven het concept field labs ontwikkeld. Het is een nieuwe leervorm die aansluit bij de actualiteit en ervoor zorgt dat de student na afstuderen meteen in wijk aan de slag kan. Hiermee wordt ingespeeld op de veranderende rol van de zorgprofessional in de wijk: deze moet proactief kunnen functioneren en goed zijn toegerust om zelfstandig en in teamverband beslissingen te nemen' (De Jonge, 2019, p.7).¹

Na het maken van de categorisering

is in het promotieonderzoek ingezoomd op de integratieve leeromgevingen. Zes leeromgevingen zijn onderzocht: drie leeromgevingen gebaseerd op incorporatie en drie leeromgevingen gebaseerd op hybridisering.

2. INTEGRATIEVE CASES

Bij de drie ontwerpen gebaseerd op incorporatie is in het ontwerp vastgelegd welke deeltaken en opdrachten studenten uitvoeren om kennis te maken met het beroep, wie ze daarbij ontmoeten en welke producten zij hierbij afleveren. Het fysieke ontwerp is bij deze leeromgevingen meer gericht op school óf werk, dan op een combinatie. In het sociale ontwerp zijn de rolbeschrijvingen van de betrokkenen vaak afgebakend tot lerende/projectmedewerker en docent.

Bij ontwerpen gebaseerd op hybridisering is in het ontwerp uitgegaan van de volledige uitvoering van het beroep, waardoor het fysieke ontwerp geschikt is voor werk én school, met veel elementen uit de beroepspraktijk. Het sociale ontwerp laat zien dat studenten samen leren en werken in professionele rollen. In het ontwerp is ook ruimte voor rolwisselingen: studenten vervullen bijvoorbeeld afwisselend senior rollen, zoals projectleider, (aansturend) mondhygiënist of juridisch adviseur.

Tenslotte zien we ook overeenkomsten en verschillen in het ontwerp van de tijdsaspecten: bij alle ontwerpen is sprake van een duidelijk rooster, maar bij de drie ontwerpen gebaseerd op hybridisering wordt daarbij aangesloten bij werkroosters met kantoortijden of spreekuren voor klanten.

In de afronding van het promotieonderzoek wordt gewerkt aan maken van een typologie van leeromgevingen op de grens. Deze typologie kan helpen bij het ontwerpen van integratieve leeromgevingen. Met name leerom-

gevingen gebaseerd op hybridisering zijn een diepte-innovatie en vergen een flinke investering -in mensen en middelen- én in doorlooptijd. Stilstaan bij ontwerpafwegingen kan helpen bij het maken van gefundeerde, strategische keuzes.

DRS. ERICA BOUW, PROMOVENDUS
OPEN UNIVERSITEIT EN LECTORAAT
BEROEPSONDERWIJS – KENNISCENTRUM
LEREN EN INNOVEREN, DOCENT BIJ TEAM
LEVEN LANG LEREN, HOGESCHOOL UTRECHT

DR. ILYA ZITTER, MSC MTD, HOGESCHOOL-
HOOFDDOCCENT LECTORAAT BEROEPS-
ONDERWIJS – KENNISCENTRUM LEREN EN
INNOVEREN EN EXPERTISECENTRUM DOCENT
HBO, HOGESCHOOL UTRECHT

PROF. DR. ELLY DE BRUIJN, BIJZONDER
HOUGLERAAR OPEN UNIVERSITEIT, LECTOR
BEROEPSONDERWIJS EN DIRECTEUR
KENNISCENTRUM LEREN EN INNOVEREN,
HOGESCHOOL UTRECHT

Voor meer over dit thema, zie:

- > *EricaBouw.hu.nl* en *Nieuwswebsite lectoraat Beroepsonderwijs*: <https://husite.nl/nieuwslectoraatberoeps-onderwijs/nieuws/>
- > *Kennisrotonde*: <https://www.nro.nl/kennisrotondevragenopenrij/handlingsrepetoire-docent-beroepsonderwijs/>
- > *Praktijkpublicatie*: <https://ecbo.nl/25102016/wp-content/uploads/2016/11/Van-losse-ingredienten-naar-smakelijk-gerecht.pdf>

Noot

1. De Jonge, H. (2019, 11 maart). *Intensivering acties tekorten arbeidsmarkt zorg: een versnelling hoger [Kamerbrief]. Geraadpleegd van <http://www.rijksoverheid.nl/binaries/rijksoverheid/documenten/kamerstukken>*